

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

Педагогикалық сериясы
1997 жылдан бастап шығады



**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

Педагогическая серия
Издается с 1997 года

ISSN 2710-2661

№ 4 (2020)

Павлодар

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайгыров университета

Педагогическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания

№ KZ03VPYU00029269

выдано

Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность

публикация материалов в области педагогики,
психологии и методики преподавания

Подписной индекс – 76137

Бас редакторы – главный редактор

Бегентаев М. М.

д.э.н., профессор

Заместитель главного редактора

Ответственный секретарь

Пфейфер Н. Э., *д.п.н., профессор*

Нургалиева М. Е., *PhD доктор*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Абибуллаева А.,

д.п.н., профессор

Бурдина Е. И.,

д.п.н., профессор

Жумагаева Е.,

д.п.н., профессор

Фоминых Н. Ю.,

д.п.н., профессор (Россия)

Снопкова Е. И.,

к.п.н., профессор (Белоруссия)

Мирза Н. В.,

д.п.н., профессор

Донцов А. С.,

доктор PhD

Шокубаева З. Ж.,

технический редактор

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели

Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов

При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

<https://doi.org/10.48081/ZKFC5119>

Мирас Қанатұлы

Қазақ инновациялық гуманитарлық-заң университеті,
Қазақстан Республикасы, Семей қ.

ҚАЗАҚСТАНДА ТУРИЗМ ИНДУСТРИЯСЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫ МЕН ДАМУЫ ТАРИХЫН ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ

Туризм – әлемдегі экономикалық дағдарыстарға қарамастан, жылдам дамып келе жатқан салалардың бірі болып табылады. Қазақстан үшін туризм, елдегі жалпы ішкі өнімнің негізгі бөлігін құрайтын үлкен экономикалық күшке ие. 1991 жылдары Қазақстан тәуелсіздігінің алғашқы жылдарынан-ақ, туризм саласына да үлкен өзгерістер орын алып, туристік саланы ынталандырылатын жобалар мен заңдар жүзеге аса бастаған болатын. Ғылыми мақалада Қазақстан Республикасының дамуындағы ең негізгі факторының бірі болып табылатын туризмнің қалыптасуы және даму тарихы баяндалады. Сондай-ақ, еліміздегі туризмді дамытудың перспективалары мен негізгі бағыттары да қарастырылған. Автор Қазақстандағы туризм индустриясының қалыптасу кезеңдеріне тоқтала отырып, талдау жүргізілген.

Мақаланы жазу барысында Ресейлік және Қазақстандық зерттеушілердің еңбектері ғылыми-салыстырмалы талдау жасай отырып басшылыққа алынған.

Кілтті сөздер: Қазақстан, Туризм, ішкі туризм, экономика, мәдени мұра, экологиялық туризм.

Кіріспе

Туризм – әлемдегі экономикалық дағдарыстарға қарамастан, елдегі жалпы ішкі өнімнің едәуір бөлігін құрайтын ең жылдам дамып келе жатқан салалардың бірі болып табылады. Дүниежүзілік туристік ұйымның деректеріне қарасақ, туризм саласы әлемдік ЖІӨ 9 % тауарлар мен көрсетілген қызметтердің әлемдік экспортының 6 % құрап отыр.

Қазақстан үшін туризм өте үлкен экономикалық күшке ие. 1991 жылдары Қазақстан тәуелсіздігінің алғашқы жылдарынан-ақ, туризм саласына да

үлкен өзгерістер орын алып, туристік саланы ынталандырылатын жобалар мен заңдар жүзеге аса бастаған болатын. Тәуелсіздігін алғанан кейінгі жаңа даму жолына түскен Қазақстан үшін ХХІ ғасырдың басы экономика саласының қайта жандану және экономикалық өсу кезеңі болды. Қазіргі таңда дүниежүзілік мәнге ие болып отырған туризм саласын экономикалық тұрғыдан ғана зерттемей, бұл саланың қалыптасу және даму тарихын кезеңдерге бөле отырып талдау жасау бүгінгі тарих ғылымы үшін де өзекті мәселелердің бірі болып отыр.

Зерттеудің әдістері мен нәтижесі

Зерттеу жұмысы методологиялық негізінде тарихилық әдіс-тәсілдер талаптарға сай іске асырылды. Соңғы уақыттарда қалыптасып келе жатқан жаңа бағыттағы ғылыми ой-пікірлер мен тұжырымдар, жаңа тарихи көзқарас тұрғысынан жазылған еңбектер мен зерттеулер жүйеленіп, салыстырмалы тұрғыда сараланып берілді.

Тарихи әдіс пен тарихи таным принциптері бойынша жұмыста материал хронологиялық тәртіппен берілген. Тарихпен іргелес ғылымдардың (статистика, әлеуметтану және т.б.) әдістерін пайдалана отырып көптеген фактілік материалдар жүйеленген. Зерттеуде нақты-тарихи, салыстырмалы тарихи талдау, жинақтау және қорыту әдістері қолданылды. Жұмысты теориялық тұрғыда ашу барысында ғылыми сараптаудың объективтілігі, кешенділігі, жүйелілігі қарастырылып отырған оқиғаларға тың көзқарас тұрғысынан қарау қағидалары басшылыққа алынды.

Методологиялық негізін ашу барысында тарихи-салыстырмалы әдіс қолданылды. Методологиялық ұстаным болып, объективтілік, тұтастық және шартты дамудың көрсеткіштері негізге алынды.

Қазақстан туризмнің тарихи тамыры тереңде. Алғашқы ұйымдастырылмаған туристік саяхаттар 19 ғасырдың басында пайда болғанын көруімізге болады. Бұл кезеңде туризмнің мақсаты мен мотивтері біраз өзгеше болған және көбінесе өмірлік қажеттілікке байланысты қалыптаса бастаған болатын, атап айтқанда: қажылық сапар жасау, ем алу, сауда және білім алу мақсатында жүзеге асқандығын көруімізге болады [1].

Ал Қазақстан аумағындағы туризм саласының қалыптасу б.з.д. III мыңжылдықтағы Ұлы Жібек жолымен байланыстыруымызға толық негіз бар. Алғашқы сауда жолы арқылы халықтардың өзара мәдениет алмасуын, саяхатшылардың еңбектерінен көруімізге болады. Бұл керуен жолдарының жүйесі ежелгі және орта ғасырларда Жерорта теңізінен Қытайға дейін кесіп өткен болатын, Қазақстанның оңтүстік аймағындағы ежелгі Сауран, Тараз, Түркістан т.б қалалар сауда мен мәдени қатынастардың пайда болуы мен дамуының қайнар көздері ретінде қызмет етті. Аты аталған қалаларда

керуен сарайлар, саудагерлердің тұрақтап демалуылары үшін арнайы тұрғын үйлерде салынған болатын [2].

Әлеуметтік-экономикалық алғышарттарды ескере отырып, Қазақстан туризмнің қалыптасу тарихын бес кезеңге бөліп қарастыруымызға болады:

Бірінші кезең: XIX ғ дейінгі кезең - туризмнің қалыптасуының алғашқы кезеңі;

Екінші кезең: XIX ғасыр мен XX ғасырдың басы - өндіріске мамандандырылған кәсіпорындардың пайда болуы мен туристік қызметтердің ашыла бастауымен ерекшеленеді. Бұл кезеңде XIX ғ. Қазақстанның Ресейге қосылуымен Ресейлік зерттеушілердің басшылық етуімен ұйымдастырған ғылыми экспедициялар, географиялық қоғамдар құрыла бастаған болатын. XIX ғ басында Қазақстанның географиясын зерттеген Г. С. Карелин, Г. Н. Потанин, Н. А. Северцов, И. В. Мушкетов, К. И. Богданович, Л. С. Берг, П. П. Семенов-Тянь-Шанский, Н. М. Пржевальский, және қазақ саяхатшысы, әрі ғалымы Шоқан Уәлиханов туризмнің дамуына үлесін қосқан алғашқы ғалым зерттеушілердің бірі болды. Сондай-ақ осы кезеңде жергілікті және сырттан келген әуесқойлар жеке түрде немесе топ құрамында экскурсиялар, жорықтар мен серуендерді жасай бастаған болатын [3].

Жетісудың (Семиречья) алғашқы туристі Алексей Васильевич Хорошинді айтуымызға болады. А. В. Хорошин Әле Алатауына саяхат жасап, 1875 жылы Талғар шыңына көтеріліп, 12 050 фут биіктікке жете алды. Кейінірек, 20 ғасырдың басында тау туризмінің рөлі жоғарылап, осындай таулы аймақтарға медициналық шипажай нысандары салына бастады [4].

Үшінші кезең: XX ғасырдың басы – 1940 екінші дүниежүзілік соғысқа дейінгі әлеуметтік туризмнің қалыптастыру кезеңі. Бұл кезеңде Алматының таулы (Верный) аумағы туристер үшін алғашқы қызметін бастаған. Атап айтсақ: 1930 жылы Алматы пошта және телеграф жұмысшылары Ф. Л. Савинаның басшылығымен Алматы – Медеу – Көкжайлау– Үлкен Алматы көлі бағыты бойынша 16 адамнан тұратын алғашқы туристер жүріп өткен болатын. 1931 жылдың қаңтар айында В. М. Зиминнің басшылығымен: Алматы – Ұзынағаш – Қордай асуы бағыты бойынша туристердің алғашқы қысқы жорығын өткізген. Осы жылы Жетісу губерниясында он адамнан тұратын Бүкілодақтық туризм және экскурсия еріктілер ұйымы құрылды.

1936 жылы 50 орындық Алматы маңында «Горельник» туристік базасы құрылған болатын. 1938 жылы ағаш рет 200-ге жуық адамның қатысуымен Көкжайлауда туристік ауқымды іс шара өткізілді. Алайда, екінші дүниежүзілік соғыстың басталуына байланысты туристік нысандар уақытша өз жұмысын тоқтатқан болатын [5].

Төртінші кезең: Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі бұқаралық туризм, туризм индустриясының салааралық ретінде қалыптасуы кезеңі. Бұл кезеңде КСРО кезеңінде турист санының жоғарлап, туристік қызмет сапасының жақсарғанын көруімізге болады. Оған басты себеп, белгілі бір деңгейде жұмыс уақытының қысқаруы, өндіріс жүйесінің дамуымен сипатталады. Бұл кезеңде халықаралық туризм дами бастады. Қазақстандықтардың да шет мемлекетке саяхаттап шыға бастағанын көруімізге болады.

1956 жылы КСРО-на алғаш рет 25 шетелдік саяхаттаушылар (туристер) келген болатын. Сонымен қатар, 1969 ж. «Одақтағы туризм мен экскурсияны одан әрі дамыту туралы» туралы шешімнің шығарылуы туризмді дамытуға қуатты серпін берген болатын. Бұл кезеңде Қазақстанда туристік және экскурсиялық жаңа аймақтық кеңестер, экскурсиялар пайда бола бастады. Туристік және экскурсиялық агенттіктер өз жұмысын бастаған болатын. Республикадағы туризмнің материалдық базасын салу және жабдықтау, туристік орталықтар мен мейрамханалар, кинотеатрлары және басқа да мәдени қонақ үйлер ашыла бастаған болатын [2].

Бұл кезеңде туризм саласының экономикалық жағы қарастырылмады. Сол кезеңдегі КСРО-ның жабық саясат жүргізуіне байланысты виза алу мәселесі, шекаралардың жабық болуы қиындық туғызған болатын. Сол себепті бұл кезеңде барынша ішкі туризм, яғни Одақтас Республикалар арасындағы туризм айтарлықтай жақсы дамығанын көруімізге болады.

КСРО арасында басты туристік нысандар Ресейдің тарихи қалалары мен Орталық Азия, Қырымның және Балтық елдерінің тарихи орталықтары болды, Қазақстанның табиғи туристік орындарына келушілер саны өте аз болды. Туризм саласында жеткілікті деңгейде туристік орындарға жарнама жасалмауынан Қазақстан аумағы тек экономикалық, шикізаттың орталығы болып қала берді.

Бесінші кезең: Қазақстан Республикасының тәуелсіздік алуынан кейінгі туризм саласының даму кезеңі болып табылады (Сурет 1).



Ескерту: Сурет автордың басшылығымен құрастырылған.

Сурет 1 – Қазақстандағы туризм саласының қалыптасуының бес кезеңі

1990-жылдары Қазақстанда коммерциялық туризм дами бастады. Алматы, кейін басқа қалаларда, туристерді шетелге жіберетін туристік фирмалар пайда болды. Туристік фирмаларды бұрын туризммен айналыспаған кең қалталы азаматтар басқарғандығынан, олар туристерді лайықты сапаны сақтап қабылдай алмады [6].

Туризмнің қиын жағдайының себебінің бірі республикамызда кәсіби дайындығы бар мамандардың жетіспеуі еді. Оларды даярлайтын Қазақстанда бір де бір мамандандырылған оқу орны болмады.

Туризмнің материалдық-техникалық базасы лайықты дамымаған, туристерге қызмет көрсететін көлік нашар күйде, туризмнің құқықтық құжаттары халықаралық нормаларға сәйкес келмеді. Оның өзінде осының барлығы туризм дамуын тежейтін себептердің толық тізімі емес. Туризмнің басқарушы билігінің өзіндік туризмге көңіл бөлмеуі жөнінде мынадай мәліметтерді алға тартсақ та жеткілікті: 1989 жылы 5282 адам қатысқан 569 категориялық жорықтар өткізілсе, 1991 жылы 1744 турист қатысқан тек 221 жорық жасалған [6].

1990 жылы 25 қазан Қазақстан Республикасының егемендік декларациясының қабылдануымен экономиканың жаңа кезең басталғандай болды. Тәуелсіздік алған Қазақстанда 1991 жылдан туризм саласы дамудың

жаңа сатысына көшті. 1991 жылы тамыз айында Туризм министрлігі құрылды.

Қазақстан Республикасында тәуелсіздік алғанан кейін туристік қызметті реттеудің негізі және тарихи жаңғырту және халықтың мәдени мұрасы туралы» шаралары қабылдана бастады.

Елдегі туризмнің дамуы реттеле бастағанын төмендегі тарихи оқиғалардан көруімізге болады:

1 Қазақстан Республикасының 1992 жылғы 3 шілдеде № 1508-ХІІ «Туризм туралы» заңы қабылданған болатын;

2 Қазақстан Республикасы Президентінің жарлықтарымен:

2.1 «Түркітілдес мемлекеттер басшыларының Ташкент декларациясын іске асыру туралы,

ЮНЕСКО мен Дүниежүзілік даму ұйымының жобасы Қазақстандағы Ұлы Жібек жолындағы туристік инфрақұрылым» 1997 жылғы 30 сәуірдегі No 3476 туралы жарлығы;

2.2 1998 жылғы 27 ақпандағы No 3859 «Қазақстан Республикасының Мемлекеттік бағдарламасы туралы» негізінде Жібек жолының тарихи орталықтарын сақтау және түркітілдес мемлекеттердің мәдени мұрасы тұрақты дамыту, инфрақұрылым құру туризм» туралы жарлықтары негізінде айтулы іс шаралар қолға алына бастаған болатын [7]. Осы құжаттардың қабылдануы Қазақстанның туризм нарығының дамуына оң әсерін тигізген болатын.

Қазақстан туризм индустриясының дамуындағы шешуші факторлардың бірі 1993 жылы БҰҰ-ның Дүниежүзілік Туризм Ұйымына Қазақстан Республикасының мүшелікке өтуі болды. Осы негізде біршама туризм саласындағы халықаралық ынтымақтастық келісімдерге қол қойылған болатын. Сондай-ақ, осы жылы туризм индустриясын дамытуға арналған ұлттық бағдарлама қабылданған болатын.

Егеменді Қазақстанда туристік мамандарды даярлау үдерісі де 1992 жылдан бастап қолға алына бастады. 1992 жылы екі ЖОО-нда туризм факультеті («Тұран» университеті) және география-экология факультетінің жанында туризм бөлімшесі (Абай атындағы педагогикалық университеті) ашылды. Сәл кейінірек осындай бөлімшелер мен факультеттер еліміздің басқа да ЖОО-нда: әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-де, Абылайхан атындағы Халықаралық қатынастар және халықаралық тілдер Қазақ мемлекеттік университетінде, Спорт және Туризм академиясында және т.б. ашыла бастады [6; 7 б.].

1993 жылдың 17 желтоқсанында Қазақстан Республикасы Президенті № 1460 «Қазақстан Республикасы Жастар, туризм мен спорт министрлігін құру

туралы» жарғысын шығарды. Осы жарғыға сәйкес Министрлер Кабинеті 1994 жылы 10 қаңтарда Министрлік туралы қағидаларды бекіту жөніндегі № 49 қаулысын жариялады. Осы қағидалар бойынша Министрліктің Орталық аппараты 117 қызметкерден тұратын болды. Министрліктің жанынан Қазақстан Республикасының Туризм басқармасы құрылды. Басқарманың басқару құрамына басқарма бастығы, оның орынбасары, туризмді ұйымдастыру мен дамыту бөлімдері, 4 бас және 4 жетекші маман кірді [6].

1991 жылға дейін Қазақстанда туризммен тек 3 ұйым айналысқан («Қазақ Республикалық туризм және экскурсиялық кеңесі», «Интурист», ХЖТТ¹«Спутник»), 1994 жылы Қазақстанда 589 туристік ұйым тіркелген.

1992-1994 жылы турист болып шет мемлекетке кеткендер саны төрт есеге өскенін көруімізге болады. Мысалы, 1992 жылы республикадан 233 990 адам кеткен болса, сәйкесінше 1994 жылы бұл көрсеткіш 700 492 дейін жоғарлаған. Республикаға келген туристер саны да бұл кезеңде 2 есеге өскенін көруімізге болады. 1992 жылы Қазақстан аймағына 236 044 шетелдік туристер қабылданса, ал 1994 жылы сәйкесінше 450 718 турист келгендігі туралы дерек бар [8].

Халықаралық туризмнің қарқынды өсуіне шетелдік инвесторлар үшін жүргізілген трансформациялар, негізінен визалық режимнің жеңілдеуі, Қазақстан шекараларының ашылуы бірінші кезекте ықпал етті. Бұл кезеңдегі шетелдік туристердің басым бөлігі Қазақстанға іс-сапарлармен келгендігін көруге болады, бұл процесс республикадағы инвестициялық белсенділіктің артуымен байланысты.

Қазақстан Республикасында туризмді дамытудың екінші кезеңі 1995-1999 жылдар аралығы болып табылады.

Бұл кезеңде туризмдегі экономикалық трансформацияның екінші кезеңіне өтуімен, туризм саласының мемлекеттік реттеуден өткендігін байқауымызға болады. Бұл кезең республика аумағына келетін турист санын күрт төмендеуімен сипатталады.

Осы кезеңде 7 мемлекетпен туризм саласында халықаралық ынтымақтастық туралы келісімшарттар жасалған болатын. Атап айтсақ:

Қазақстан Республикасы мен Иран Республикасы арасында;

Қазақстан Республикасы мен Пәкістан Республикасы арасында;

Қазақстан Республикасының мәдениет және спорт министрлігі мен Молдова Республикасы арасында;

ТМД елдері арасында туризм саласындағы ынтымақтастық туралы Ашхабад келісімі;

Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Өзбекстан Республикасының Үкіметі арасындағы мәдениет, денсаулық сақтау, ғылым, білім, туризм және спорт саласындағы ынтымақтастықты тереңдету туралы

Қазақстан Республикасы Жастар, туризм және спорт министрлігі мен Қырғыз Республикасының Туризм және спорт комитеті арасында;
Қазақстан Республикасы Жастар, туризм және спорт министрлік мен Венгр Республикасының өнеркәсіп мен сауданы дамыту
Туралы келісімшарттар жасалынған болатын [5].

1998 жылы 27 ақпанда Қазақстан Республикасы Президентінің N 3850 «Ұлы Жібек жолының тарихи орталықтарын қайта өрлету, түркі тілдес мемлекеттердің мәдени мұралар сабақтастығын дамыту тұжырымдамасы» жалпы туризм дамуының стратегиясы жасалды [9].

Сондай-ақ 1998 жылы Берлиндегі Халықаралық туристік биржада Қазақстанның туристік компаниялары таныстылған болатын [5, 19 б.].

1999 жылдың қаңтарында туризмді мемлекеттік басқару Қазақстан Республикасы Көлік, коммуникация және туризм министрлігінің қарауына ауыстырылды. 1999 жылдың қыркүйегінде Көлік, коммуникация және туризм министрлігі, ҚР Сыртқы істер министрлігімен бірлесе отырып, туризм саласындағы инвестицияларды тартуға бағытталған туризм саласындағы қатынастар, шетелдегі туристерді тарту, туристік ағынды ұлғайту, сондай-ақ қазақстандықтардың мүдделері мен құқықтарын қорғау, Қазақстан Республикасының елшіліктерінің дамыту мәселелері жөніндегі іс-шаралар бағдарламасын қабылдаған болатын.

2001 ж. 13 маусымда «Қазақстан Республикасындағы туристік қызмет туралы» заң қабылданды. Онда республикадағы туристік саланы дамытудың бірінші кезектегі шаралары, туристік қызметті лицензиялау, т.б. мәселелер тұжырымдалды.

2002 ж. республикада 430 туристік ұйымдар, фирмалар мен әр түрлі бюролар жұмыс істеді. Оларда 6 мың адам, оның ішінде 1500 кәсіптік экскурсия жүргізушілер (гидтер) қызмет көрсетеді. Қазақстанның туристік фирмалары дүние жүзінің 80-ге жуық елімен қарым-қатынас жасады. Алматы қаласының 25 фирмасы және 5 облыс орталығы Үндістанға, Түркияға, Біріккен Араб Әмірлігіне, Пәкстанға, Корея Республикасына, Грекияға, Польшаға, т.б. елдерге чартерлік әуе рейстерін жолға қойған болатын [9]. Қазақстанның мемлекеттік тәуелсіздік жылдары ішінде бірқатар ұлттық туризм индустриясын қалыптастыру үшін маңызды ынтымақтастық саласында 40 астам халықаралық келісім жасалынған болатын.

Туризм бүгінде әлемдік экономикадағы маңызды фактордың бірі болып табылады. ХХІ ғ. басы тәуелсіздігін алғаннан кейінгі жаңа даму жолына түскен

Қазақстан үшін экономика саласының қайта жандандыру және экономикалық өсу кезені болды. Бұл ғылыми зерттеуде Қазақстандағы туризмнің қалыптасуы мен дамуын кезеңдерге бөліп, тарихи әдіс тәсілдерді қолдана отырып қарастыруға тырыстық.

Пайдаланған деректер тізімі

1 **Ердавлетов, С. Р., Подвалов, А. Ю.** Потенциальные возможности развития туризма в Джамбулской области Южного Казахстана / Сб. : География и туризма. Вып.5. – Пермь : ПГУ, 2007. – С. 18–34.

2 **Гвозденко, А. А.** Гостиничный и туристский бизнес. – М. : Ассоциация авторов и издателей «Тандем», 1998. – 135 с.

3 **Ердавлетов, С. Р., Артемьев, А. М.** Проблемы формирования современной индустрии туризма Казахстана / Сб. : Географические проблемы устойчивого развития: теория и практика. – Алматы : Институт географии, 2008. – С. 28–43.

4 **Саипов,, А. А.** Теория и практика туризма Казахстана. – Алматы : Академия образования им. И. Алтынсарина, 1999. – 256 с.

5 **Барабошка, Ю.** Историческое развитие и современная ситуация индустрии туризма в Республике Казахстан. – Чехия, 2013, – С. 15–16.

6 **Ердәулетов, С. Р., Жұмаділов, А. Р.** Туризм тарихы (дамуы мен ғылыми зерттелуі). – Алматы, 2010. – 153 б.

7 Постановление Правительства Республики Казахстан от 6 марта 2001 года №333 «О Концепции развития туризма в Республике Казахстан». [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://adilet.zan.kz/rus/docs/P010000333_

8 **Накатков, Ю. С.** История туризма Казахстана. – Алматы : Нур-пресс, 2006.

9 Қазақстанның туризм тарихы. 29.08.2014 [Электронды ресурс]. – https://el.kz/news/archive/aza-stanny-_turizm_tarikhy/

References

1 **Erdavletov, S. R., Podvalov, A. Y.** Potensial'nie vozmojnosti razvitiya turizma v Dzhambul'skoi oblasti Yuzhnogo Kazakhstana [Potential opportunities for the development of tourism in the Dzhambul region of South Kazakhstan]. In Sb. : Geografiya i turizma. Vyp. 5. – Perm : PGU, 2007. – P. 18–34.

2 **Gvozdenco, A. A.** Gostinichnyy i turistskii biznes [Hotel and tourist business] [Association of Authors and Publishers]. – Moscow : Assosiyassiya avtorov i izdatelei «Tandem», 1998. – P. 135.

3 **Erdavletov, S. R., Artemov, A. M.** Problemy formirovaniya sovremennoi industrii turizma Kazakhstana [Problems of the formation of the modern tourism industry in Kazakhstan]. In Sb. : Geograficheskie problemy ustoichibogo razvitiya : teoriya i praktika. – Almaty : İnsstitut geografii, 2008. – P. 28–43.

4 **Saipov, A. A.** Teoriya i praktika turizma Kazakhstana [Theory and practice of tourism in Kazakhstan]. – Almaty : Akademiya ovrazovaniya im. I. Altinsarina, 1999. – P. 256.

5 **Baraboshka, Y.** Istoricheskoe razvitie i sovremennaya situassyia industrii turizma v Respublike Kazakhstan [Historical development and modern situation of the tourism industry in the Republic of Kazakhstan]. – Chehiya, 2013. – P. 15–16.

6 **Erdauletov, S. P., Zhumadilov, A. R.** Turizm tarihi (damui men gilimi zertteu) [History of tourism]. – Almaty, 2010. – P.153.

7 Postanovleniye Pravitel'stba Respubliki Kazakhstan ot 6 marta 2001 goda №333 «O Konssepsii razvitiya v Respublike Kazakhstan» [Decree of the Government of the Republic of Kazakhstan dated March 6, 2001 No. 333] On the Concept of Tourism Development in the Republic of Kazakhstan [Electoinic resource]. – Rezhum dostupa: http://adilet.zan.kz/rus/docs/P010000333_

8 **Nakatkov, Y. S.** Istoriya turizma Kazakhstana [History of tourism in Kazakhstan]. – Astana : Nur-press, 2006.

9 Kazakstannın turizm tarihi. 29.08.2014 [Electronic resource]. – https://el.kz/news/archive/aza-stanny-_turizm_tarikhy/

Материал 29.12.20 баспаға түсті.

Miras Kanatuly

Методика преподавания истории становления и развития индустрии туризма в Казахстане

Казахский гуманитарно-юридический инновационный университет,
Республика Казахстан, г. Семей.

Материал поступил в редакцию 29.12.20.

Miras Kanatuly

Methods of teaching the history of the formation and development of the tourism industry in Kazakhstan

Kazakh Humanitarian Law Innovative University,
Republic of Kazakhstan, Semey.

Material received on 29.12.20.

Несмотря на экономические кризисы в мире туризм является одной из быстро развивающихся отраслей. Для Казахстана туризм может обладать экономической силой составляющей основную часть внутреннего валового продукта государства. С 1991 года с первых годов независимости имели место многие изменения в области туризма, начали реализовываться проекты и законы стимулирующие отрасль туризм. Научная статья посвящена истории формирования и развития одной из факторов экономического роста Республики Казахстан. Кроме этого, освещены перспективы и основные направления развития туризма в Республика Казахстан. Автором проанализированы основные этапы формирования индустрии туризма в Казахстане.

При написании статьи автор путем научно-сравнительного анализа руководствовался трудами Российских и Казахстанских исследователей.

Ключевые слова: Казахстан, туризм, внутренний туризм, экономика, культурное наследие, экологический туризм.

Despite the economic crisis in the world, tourism is one of the fastest growing industries. For Kazakhstan, tourism can have an economic power that makes up the bulk of the country's gross domestic product. Since 1991, from the first years of independence, there have been many changes in the field of tourism, projects and laws that stimulate the tourism industry have begun to be implemented. The scientific article is devoted to the history of the formation and development of one of the factors of economic growth in the Republic of Kazakhstan. In addition, the prospects and main directions of tourism development in the Republic of Kazakhstan were concentrated. The author analyzes the main stages of the formation of the tourism industry in Kazakhstan.

When writing the article, the author, through scientific and comparative analysis, was guided by the works of Russian and Kazakhstan researchers.

Key words: Kazakhstan, tourism, domestic tourism, economy, cultural heritage, ecological tourism.

Теруге 29.12.2020 ж. жіберілді. Басуға 11.01.2021 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

2,93 Мб RAM

Шартты баспа табағы 38,0.

Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген З. С. Исакова

Корректорлар: А. Р. Омарова

Тапсырыс № 3720

Сдано в набор 29.12.2020 г. Подписано в печать 11.01.2021 г.

Электронное издание

2,93 Мб RAM

Усл.п.л. 38,0. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка З. С. Исакова

Корректор: А. Р. Омарова

Заказ № 3720

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

8 (7182) 67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

www.vestnik.tou.edu.kz